

НОВИ ПУТЕВИ КАТАЛОГИЗАЦИЈЕ И КЛАСИФИКАЦИЈЕ

Небојша Ковачевић*

Народна библиотека Србије, Одељење предметног и стручног каталога

Сажетак

У раду се даје приказ једанаест излагања из секције Библиографска контрола са 68. Генералне конференције Ифле** одржане у Глазгову 2002. године, са становишта библиотекара-класификатора и предметизатора. Фокусирани су главни проблеми из актуелених пројеката који се реализују у свету библиотекарства и информатике ради превазилажења јаза између различитих система предметизације и класификације. Указује се на нове приступе библиографској обради и обради удаљених електронских извора информација.

Кључне речи: каталогизација, класификација, тезауруси, електронски извори, функционални захтеви, пројекти, међународна сарадња

NEW DIRECTIONS OF CATALOGUING AND CLASSIFICATION

Nebojša Kovačević

National Library in Serbia, Department of Subject and Classified Catalogue

e-mail: nebojsa@nbs.bg.ac.yu

Abstract

The paper is a review of lectures given during the sessions of the Bibliographic Control Section of 68th IFLA General Conference held 2002 in Glasgow. The review is done from viewpoint of a librarian whose competence is the subject classification and indexing. Main problems are focussed in the actual projects which are now underway all around the world in order to bridge the gap between different systems of subject indexing and classification. New approaches in bibliographic processing and processing of online electronic resources are highlighted.

Key words: cataloguing, classification, thesauri, electronic resources, functional requirements, projects, international cooperation

Општи утисци из саопштења у Секцији за библиографску контролу са 68. Генералне конференције Ифле¹, могу се свести на неколико основних тачака:

- корисничка оријентација је наглашенија и одређујућа је за даљи развој правила и организације;
- код библиографског описа питање свих питања остаје питање стандарда;
- инсистирање на моделу FRBR – Функционалним захтевима за библиографске записе (Functional Requirements for Bibliographic Records), моделу за библиографски опис и његовим првим практичним консеквенцама:

(<http://www.ifla.org/VII/s13/FRBR/FRBR.pdf> пуни модел)

(<http://www.ifla.org/VII/s13/FRBR/FRBR.htm>, без таблица и цртежа);

* Рад је изложен на Стручном скупу *Коришћење електронских извора информација* одржаном у оквиру Осме скупштине Заједнице библиотека универзитета у Србији, 26. септембра 2002. године у Народној библиотеци Србије.

** Писањем назива "Ифла" уместо латиничног акронима (IFLA) настојимо, у договору са аутором, да испитамо стабилност у коришћењу једноставнијег ћириличног облика, који је у говору библиотечких стручњака прихваћен.

¹ Генерална конференција Ифле *Библиотеке за живот – демократија, различитост, ширење информација* одржана је у Глазгову, 18-24. августа 2002. године.

- пораст значаја предметне класификације условљен је развојем Веба, као и израдом основне референтне датотеке (master reference file) и свих других врста нормативних датотека;
- аутоматизација у размени предметних одредница и класификационих схема, али и незамењива улога библиотекара - класификатора у успостављању хијерархијских и асоцијативних веза између одредница;
- глобализација обраде на делу (оно што је било прокламовани принцип, сада је стварност);
- библиографски опис удаљених електронских ресурса (понајпре Веб страница) као нови изазов и поље деловања.

Рад на проблемима **универзалне библиографске контроле и MARC формата** (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/119-113e.pdf>) у протекле две године приказала је Мари Франс Пласар, водитељ секције UBCIM Core Activity, из Die Deutsche Bibliothek, Франкфурт. Као основни циљеви тог рада наглашени су: наставак рада на преводу ISBD-a; рад на пројекту FRANAR – Функционални захтеви и попис стандардизованих записа (нпр. специфично за име аутора и наслов дела); размена информација са другим радним групама и пројектима; промоција и даљи развој UNIMARC формата, као и израда приручника (на конференцији у Ст. Петербургу, 2001. године). Посебна пажња у раду Секције за библиографску контролу је посвећена електронским ресурсима и континуацијама као и објављеном приручнику ISBD(CR) за серијске публикације и остале континуације. Пројекту INTERPARTY о узајамној преводивости различитих формата посвећено је излагање Брајана Грина, са Универзитета у Глазгову.

У Секцији за класификацију и индексирање о **Проблемима пројекта тезауруса највишег нивоа (HILT)** (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/006-122e.pdf>) говорио је Денис Николсон са Универзитета у Глазгову. Ради се о пројекту универзалног тезауруса предметних одредница за високо образовање. Први проблем је коришћење различитих система каталогизације који долазе од различитих произвођача информација (LCSH, Unesco, DDC, AAT и посебни као MeSH). Пројект се одвија у две фазе – HILT 1 и HILT 2. У првој фази је припрема интерактивног терминолошког упутства за претраживање различитих схема каталогизације (TeRM) уз помоћ једне класификационе схеме – носача (ДДК – Дјуијева децимална класификација) која је широко прихваћена и омогућава аутоматизацију. TeRM је интерактиван: може да усваја терминологију корисника. Фаза HILT 2 – израда пилот-пројекта у тестној бази, којим ће се омогућавати увид у захтеве и навике корисника. Координатор пројекта је Центар за истраживање електронских библиотека Универзитета у Глазгову. Фаза је отпочела у мају 2002. године. Неуралгична тачка пројекта, по речима Николсона и запажањима присутних, јесте избор “кичме” – универзалног класификационог система (за сада ДДК), који би требало да обухвати различите системе предметизације.

О немачким искуствима је говорио Мартин Кунц из Die Deutsche Bibliothek у Франкфурту у излагању **Предметна претраживања у посебним ресурсима – преглед новијих тенденција у MACS пројекту** (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/007-122e.pdf>). Према његовим речима, свака библиотека имала је своја правила предметне каталогизације (наравно, најбоља, што нам говоре и наша свакодневна искуства). У Немачкој су успостављена јединствена Правила предметног каталога (RSWK). На основу њих формирана је База података нормативних предметних рубрика – БПНПР (CWD), као универзални тезаурис немачког говорног подручја.

По Кунцовим речима, паралелно постоји и велики број струковних тезаруса – делимично у складу са БПНПР (CWD), а делимично различити. У Немачкој су у току три различита пројекта обједињавања ових тезаруса (једнојезички Кармен, Унакрсна конкорданца из економије и вишејезички MACS). Ипак, господин Кунц је веома умесно ограничио очекивања, посебно колега из мање развијених земаља, цитирајући колегу Кристофа Волтерса: "Али бескрајна еуфорија о моћи таквих производа је, како се чини, већ прошла... Општеприхваћено становиште да ће нам бурни прогрес технике дати поклон у најближој будућности и да ће у исти мах учинити непотребним и сувишним терминолошку контролу и стандардизацију, спада у област магије или у пијачни језик." (Christof Wolters. Ist die Schlagwortnormdatei fuer die Objektdokumentation im Museum geeignet? – АКМВ-News 1/1998).

У пројекту MACS се ради о повезивању предметних каталога Конгресне библиотеке, Националне библиотеке Француске (пројект RAMO) и немачког CWD. Било је потребно одредити еквивалентне везе у свакој од база за нормативне термине, што је за сада урађено само за области спорта и позоришта. Еквивалентне везе у сва три пројекта радили су стручњаци – каталогизатори, без аутоматизације.

Господин Кунц изводи логичан, али у моменту опчињености техником за многе не тако очигледан закључак: немогућност аутоматског превода (пре свега због изоморфизма језика и културне позадине). Као резултат остаје скепса – MACS никада не може потпуно да замени нормативне националне базе података (одредница). Тезаурус остаје веза између корисника и база података (било да је реч о класичном библиографском опису или тзв. Даблинском језгру (Dublin core) у њима.

О сличном проблему превладавања вавилонске збрке информација на Интернету и у базама података, са методолошког становишта су говориле Марција Зенг и Луис Маи Чан са Универзитета у Кентакију на тему *Предметни речници и схеме организације знања – методолошка анализа* – www.ifla.org/IV/ifla68/papers/008-122e.pdf.

Хетерогеност информација на Интернету, предметног претраживања и разних класификационих схема довели су до покушаја успостављања узајамних односа. По речима аутора, идеална ситуација – универзално целовито претраживање – захтевала би мета претраживач за хетерогене речнике и класификационе схеме. Постоје покушаји спрезања речника (нормативних предметних база) на једном језику или вишејезички. Нпр. LCSH (Конгресна библ.) и MeSH (Medical Subject Headings), код Немаца између струка и области (Кармен) и различитих контролисаних речника у САД (H.W.Wilson Company). Слични покушаји постоје између многобројних предметних речника и класификационих схема у биомедицинској области: UMLS (Unified Medical Language System) Metathesaurus, између разних образовних институција у Британији – HILT, између локалних класификационих схема и опште схеме (ДДК), Renardus пројект. У Пољској постоји покушај интегрисања (PTC) на бази тематског тезауруса, нормативне основне датотеке Националне библиотеке и УДК система. Ауторке су као пример покушаја мета-тезауруса поменуле и немачки MACS (интеграција контролисаних речника четири националне библиотеке на три језика), о коме је већ било речи. Постоји такође и Мериме – француска вишејезичка база културног наслеђа преко речника.

Зенг и Чан су навеле неколико метода повезивања предметних речника (тезауруса) и класификационих система:

1. Између контролисаног речника и универзалног класификационог система

1.1 Између LCSH и LCC (Library of Congress Classification) – Classification Plus (на CD-ROM-у) и Classification Web (интерфејс на бази Веба, у моменту излагања у фази разраде, а сада доступан на <http://www.loc.gov/cds/classweb.html>), Library of Congress.

1.2 Између LCSH и DDC (Vizine-Goetz, 1996).

1.3 Између UDC и GFSH (General Finish Subject Headings) (Himanka and Vesa, 1992).

2. Између класификационих система

2.1 Између MSC (The American Mathematical Society (AMS) Mathematics Subject Classification) и Одељка 510 у DDC – State University of New York in Albany, New York. (Iyer and Giguere, 1995).

2.2 Између SAB (Klassifikationssystem für svenska bibliotek) и DDC – Swedish Royal Library (IFLA, 2001:34).

3. Потпуно нови систем за различите језике

3.1 У пројекту HEREIN (Европска информациона мрежа о политици у области културног наслеђа) формиран је језик, посредник, тезаурус, који су чинили термини узети из политичких саопштења у области културног наслеђа у Европи. Био је створен без директног ослањања на термине или структуру било ког постојећег тезауруса. До пројекта HEREIN може се доћи на адреси <http://www.european-heritage.net/en/index.html>, а до тезауруса притиском на дугме Thesaurus.

Као што се види, коришћени су различити методи повезивања: заједнички контролисани речници, превод, мрежа еквиваленција, аутоматско пресликавање, асоцијативно повезивање. Средства за чување и одржавање успостављених веза, по ауторима, су: нормативни записи (поља и потпоља), конкордансе (основни

речник-схема и њихово повезивање), семантичка мрежа основних повезаних појмова. Различити нивои повезаности истраживани су у истом пројекту, нпр. MACS – термилошки (предметна рубрика), семантички (нормативни запис) и синтаксички (прилози) итд.

Ауторке Зенг и Чан су као основне проблеме заједничке свим пројектима навеле проблеме (не)преводивости култура и одражавања система са различитим структурама. Основна питања код сваког мета-повезивања су: придружити, одразити или створити нови систем (превод, стапање, стварање од нуле – Riesthuis, 2001). Као модел решавања проблема, ауторке су понудиле три варијанте:

1. Коришћење или стварање јединствене схеме (LCSH, UNESCO, на бази УДК или ДДК, потпуно нове).
2. Одражавање постојећих схема (LCSH, UNESCO, на бази УДК или ДДК).
3. Одражавање постојећих схема у скраћеном облику ради стварања једне потпуне схеме.

Нови скуп проблема на које Зенг и Чан посебно скрећу пажњу отвара појава електронских публикација на мрежи (несталног су карактера и без еквивалента обавезног примерка).

О искуствима каталогизације у Шведској је кроз излагање на тему *Основа записа по правилима каталогизације и узајамне везе са FRBR* (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/052-133e.pdf>) говорила је Гунила Џонсон из Royal Library у Стокхолму. Некада утопистичка идеја да публикација треба да буде описана само једном са појавом корисничког интерфејса на Интернету и отварања библиографских ресурса постаје потпуно реална.

Препорука FRBR – појава глобалне каталогизације чини онтологију нужном (неопходна је општа концептуална структура за процесе каталогизације) – став је Елен Свенониус.

Гунила Џонсон се бавила упоредним разматрањем три система каталогизације у односу на FRBR: америчка AACR2, италијанска правила RICA и немачка RAK. Код сваког система се појављује дихотомија "садржај-форма", укључујући различите манифестације за електронске ресурсе.

Такође, из овог упоређивања је у FRBR-у издвојила 3 групе елемената:

1. Прву групу чине: рад (work) - стварање, израз (expression), испољавање (manifestation) и објект (item).
2. Другу групу чине: садржај, физичка производња и ширење - особа (person) и колективно тело (corporate body).
3. Трећа је предметна група: појам (concept), предмет (object), догађај (event) и место (place).

Као централни проблем јавља се однос стварања, манифестације и израза (дела) публикације – што се за каталогизатора испољава као питање шта је основ публикације? шта треба да буде основа за каталогизацију - концентрација на примерак (item), манифестацију или дело?

Са становишта конкретне примене Ифлиног модела FRBR посебно је било занимљиво излагање Криса Тејлора са Квинсленд универзитета у Аустралији, на тему *Извештај о успешној примени модела FRBR и INDECS модела у AUSTLIT: Australian Literature Gateway* (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/054-133e.pdf>). Веб адреса пројекта је: <http://www.austlit.edu.au>. Приказује се прва озбиљнија примена два нова значајна модела каталогизације: Ифлиног FRBR и "обликовања догађаја" (INDECS и Harmony). У раду је описан читав процес стварања портала и импликације до којих доводи.

AustLit је портал аустралијске књижевности, претраживач извора о аустралијским писцима и делима, резултат сарадње осам универзитета, од којих је сваки имао библиографске и биографске базе података, засноване не на основу стандарда, већ на искуству и мишљењу стручњака и сарадње Националне библиотеке Аустралије и Аустралијског савета за науку, који је обезбеђивао финансије за 2000, 2001. и 2002. године.

Стварање техничке инфраструктуре AustLita у мају 2001. г. и за мање од 18 месеци служба је отворена за јавну употребу – најпре кроз бесплатно тестирање, а потом од јануара 2002. као служба по захтеву има са информацијама о ауторима.

Модел FRBR Ифле 1998. г. испоставио се као врло привлачан – радна група за стварање AustLita високо је оценила могућност да се прикаже историја издања дела.

Као што је познато присталицама FRBR, модел FRBR садржи такве појмове, као што су:

- ДЕЛО: апстрактна идеја или концепција (пример – замисао приче Патрика Вајта "Voss");
- ИЗРАЗ: реализација дела (пример – оригинал Вајтовог дела на енглеском језику или његов превод на немачки језик који је урадио са Џоном Стикфортом);

- МАНИФЕСТАЦИЈА: посебно (физичко) оваплоћење ИЗРАЗА (пример – превод приче Патрика Вајта "Voss" на немачки језик, који је урадио Џон Стикфорт, издат 1958. г. у издању Kiepenheuer & Witsch);
- ФИЗИЧКА ЈЕДИНИЦА: посебни примерак (магазинска јединица) која се налази на полици неке библиотеке (пример – примерак превода приче Патрика Вајта "Voss" на немачки језик, који је урадио Џон Стикфорт, издатог 1958. г. у издању Kiepenheuer & Witsch, који се чува у Националној библиотеци Аустралије).

У AustLit-у модел библиографског описа FRBR је допуњен тзв. "моделовањем догађаја":

- ДЕЛА су повезана са догађајем Стварање;
- ИЗРАЗИ су повезани са догађајем Репродуковање;
- МАНИФЕСТАЦИЈЕ су повезане са догађајем Остварења (оваплоћења).

Дела могу да имају један или више израза, изрази могу да имају једну или више манифестација, и као резултат манифестације може да настане како једна, тако и више физичких јединица.

У моделу AustLit за Дела, Изразе и Манифестације су дефинисани скупови атрибута и сви догађаји Стварања, Репродуковања или Остварења такође имају скупове атрибута. Осим тога, у AustLit-у је у модел додат допунски појам "Superwork", "Наддело", који су предложили неки од оних који су коментарисали FRBR.

Појмови AustLit-а, који укључују догађаје и атрибуте су ТЕМЕ, и односи између њих су такође ТЕМЕ: у AustLit је укључено више од 3,3 милиона ТЕМА. Ово инсистирање на темама је захтевала огроман рад предметизатора, али је наметнуто жељама и потребама корисника.

Узимајући у обзир нагласак на понуду ефективно моделираних, кодираних и за претраживање доступних односа између елемената, кориснички интерфејс показује концентрисаност AustLit-а на коришћење нормативних датотека. Он захтева много већи скуп догађаја и атрибута који су нормирани од онога који је прихваћен у стандардном каталожском интерфејсу.

Ма који записи који су могли да се покажу као записи истог дела, (после провере по аутору, наслову и додатним подацима), груписани су посебно. Потом су их проверавали библиотекари и каталогизатори-предметизатори, обучени за рад са моделом FRBR; створена је читава серија мрежних инструмената, који су омогућавали сарадницима да придружују многобројне записе запису за појединачно дело, да стварају нове изразе у записима за дела и обједињују информацију о изразу и манифестацији, ако је та информација дуплирана.

Каталогизатори који нису радили са AustLit-ом, по речима Тејлора, негативно реагују на захтев да се подаци узимају САМО из нормативних датотека, а да се не додају подаци које они сами уводе. Па ипак, они који раде у том систему, не негодују против такве "усмерености" свог рада. Могуће је да то потиче од тога што су сви сарадници добро познавали тешкоће које је у процесу конверзије изазвала релативна непотпуност и непостојање нормативних датотека у базама података које су раније постојале.

Џон Бирум из Library of Congress је дао кратак преглед развоја библиографског описа удаљених ресурса кроз излагање на тему *Проблеми обезбеђивања библиографског приступа удаљеним електронским ресурсима у националним библиографијама* (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/117-152e.pdf>).

Први стандарди Ифле из 1977. године – ISBD(NBM) за некњижну граду обухватили су и електронске ресурсе. Године 1990. посебан стандард Ифле се објављује за рачунарске датотеке и програме – ISBD(CF) и најзад, 1997. године, ISBD(ER) за електронске ресурсе.

По Бирумовим речима, први корак који национална библиографска агенција мора да предузме је одређивање нивоа захвата у мрежне ресурсе (ширење је невероватно). Осим традиционалних критеријума, потребно је направити избор и по принципу приступа: слободан или комерцијални!

У низу библиотека и националних библиографских агенција информације са Мреже су укључене у националну библиографију – најчешће, нажалост, без повећања учешћа државе или броја запослених!

Значај узајамне каталогизације посебно долази до изражаја код обраде електронских ресурса. Потребан је развој структура за смештај мета-података, као што је Даблинско језгро (Dublin Core), које су ипак недовољне за библиографски опис. Ове структуре могу послужити као основа за опис, при чему би национална библиотека одређивала ниво и структуру потребног записа за електронске ресурсе (на основу модела Dublin Core).

Бирум препоручује идентификаторе типа ISBN и ISSN или процедуре регистрације попут CIP-а или ауторског права као извора за мета-податке о удаљеним електронским ресурсима! Такође, истиче значај

публиковања стандарда и изјаве о основним принципима према којима се ради у библиотеци (у Library of Congress се то предвиђа око 2003. године).

Други помоћни модел би могао бити Кооперативни каталог онлајн ресурса (CORC – Cooperative Online Resources Catalogue) OCLC-а, за развој инструмената за укључивање мета-података у саме мрежне ресурсе.

Бирум антиципира и будућу организацију обраде: национални центри да раде на изради и примени стандарда, а сам опис да се не спроводи по централизованом, већ по кооперативном моделу (посебно за електронске ресурсе).

Разматрани су посебни проблеми ауторског права и обавезног примерка, а такође и архивирања електронских ресурса и сталног приступа ка њима.

О ситуацији библиографског описа у Русији и утицају Интернета говорила је Јелена Жабко из РНБ у Москви, кроз излагање на тему *Интернет пројекти и библиографска активност у Русији* (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/065-152e.pdf>).

Повећана је сарадња између библиотека и библиографских центара – многе библиотеке по принципу узајамне каталогизације одустају од каталогизације и преузимају записе преко Интернета. У току је стварање Националног информационо-библиотечког центра две националне библиотеке (у Москви и С. Петербургу) (<http://www.nilc.ru/>).

Покренута су два пројекта регистрације мрежних ресурса на основу Dublin Core Initiative за опис мета-података. Први је пројект "Систематический каталог российских ресурсов Интернет", који је реализовала је Руска државна библиотека http://www.rsl.ru/r_res2.htm, а други – "Регистр полнотекстовых и справочных ресурсов Интернет для библиотек" јесте заједнички пројект Руске државне и Руске националне библиотеке <http://www.ruslibnet.ru:8101/dc/>.

Циљ ових пројеката је стварање специјализоване мреже за Заједнички информациони каталог Русије (узајамне базе за руске библиотеке) а да национална библиографија – 2 милиона и 600 хиљада записа руске библиографије – буде доступна на CD-ROM-у и на Интернету! Део од 1977-1999. године доступан је већ на Нету. Информације о још неколико специјалних пројеката ретроспективне библиографије за одређене временске периоде доступне су на адресама: www.bookchamber.ru/kngsearch.htm www.nlr.ru:8101/poisk/r_book.htm#7

Ранди Дигет Хансен из Данског библиографског центра у Копенхагену бавила се обрадом електронских ресурса кроз рад под називом *Вишеаспектна политика националних библиографија о електронским ресурсима* (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/066-152e.pdf>). По њеним речима, од 1996. год. у Данској се остварује пројект описа електронских ресурса. Први проблем је био убедити власт и библиотечку заједницу у нужност библиографске обраде Интернет ресурса. Други проблем је непостојаност презентација – и непостојање квалитативног критеријума за избор. Нови закон о обавезном примерку (1998. год.) обухвата равноправно све носиоце информација. Следећи кораци националне стратегије:

- Пројект Статистика треба да покаже број данских презентација које треба регистровати у националној библиографији.
- Формирање базе података "Метанет", базиране на Даблинском језгру, у којој може да се чува сва регистрована данска Интернет продукција.
- Стварање интелектуалне агенције "Netowl" за пружање аутоматске помоћи каталогизаторима у процесу селекције и чувања презентација.

По речима Хансенове, у Данској су прављени експерименти са различитим нивоима регистрације и различитим форматима. Такође, неопходна су стратешка партнерства с произвођачима, библиотекама и другим одговарајућим институцијама. На читавом "данском Нету" око 14.000 презентација је за библиографску обраду (уз годишње повећање око 4.000 презентација и тенденцију пада). По данском моделу, све библиотеке достављају записе у базу података Метанет – ради контроле и уклањања дупликата.

О истом питању говорила је и Стина Дагерстедт из Royal Library у Стокхолму, а кроз излагање под називом *Нови прилази каталогизацији и организацији библиотечког радног процеса* (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/067-152e.pdf>) приказала је досадашња шведска искуства у обради удаљених електронских ресурса. По речима колегинице Дагерстедт, Libris – национални узајамни каталог Шведске за сада не обухвата и електронске публикације, али их достављају сами издавачи. Ослања се на е-формулар који попуњавају издавачи и електронским путем шаљу у базу података.

У вези са обрадом електронских ресурса реализују се два пројекта: Kulturraw (чување и обрада шведских Интернет страница) – снимање шведске мреже два пута годишње и SveSearch (претраживач шведског дела Интернета). Претраживање уз помоћ мета-података који се обично налазе на самој Веб страници. Оба пројекта води Краљевска библиотека. Око проблема заштићених страница јавља се и питање: да ли посебна база или већ постојећа база података библиографских описа.

Електронске публикације које достављају издавачи је могуће користити искључиво на специјалним терминалима у библиотеци и не могу се копирати у целини. Основне податке у посебној датотеци и у е-формулару специфичном за сваког издавача они достављају у базу LIBRIS аутоматски, а каталогизатори накнадно додају класификационе кодове и предметне одреднице. Запис се доводи до нивоа националне библиографије. Читав процес обраде у Краљевској библиотеци траје неколико дана.

Тематиком која је нешто ближа нашим актуелним проблемима бавила се Богдана Стокласова из Чешке националне библиотеке, а њено излагање на тему *Односи између издавача и депозитних библиотека у Чешкој* (<http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/118-140e.pdf>) пружио нам је могућност да упоредимо наша и чешка искуства сарадње са издавачима на пројекту CIP-каталогизације.

Заједничка одлика је велики раст броја издавача у односу на социјалистичка времена – 2001. године у Чешкој је регистрован 5471 издавач, од тога је 3081 регистрован у ISBN систему.

У Чешкој су промене праћене променама закона - обавезни примерак обухвата 5 примерака, уместо ранијих 27 (по старом закону). Драстично је опао број примерака публикација и информација о новим књигама и књигама у штампи, које су пре 1989. године биле редовне (сваког четвртка). Ипак, обавезни примерак је далеко од аутоматизма – само две трећине стиже без проблема и упозорења издавачима (мада је казна већа од 1500\$).

CIP је у Чешкој уведен 1992. године. Њиме је обухваћено само око 3% публикација у односу на обавезни примерак (око 400 годишње). То показује да чак ни најбоља законска регулатива не може бити довољна гаранција успеха овог пројекта и да су добри односи са издавачима много боља опција.

ЛИТЕРАТУРА*

За приказ излагања коришћени су углавном електронски извори у .pdf формату, са Веб странице <http://www.ifla.org/IV/ifla68/prog02.htm> и других Ифлиних Веб страница.

Plassard, Marie-France: IFLA Core Activity for Universal Bibliographic Control and International MARC (UBCIM) - Review of activities 2001-2002

Nicholson, Dennis (Strathclyde University, Glasgow, UK): Subject-based Interoperability: Issues from the High Level Thesaurus (HILT) Project Interopérabilité des accès matière: conclusions du projet HILT

Kunz, Martin (Die Deutsche Bibliothek, Frankfurt am Main, Germany): Sachliche Suche in verteilten Ressourcen: ein kurzer Überblick über neuere Entwicklungen

Zeng, Marcia (School of Library and Information Science, Kent State University, Kent, USA) and Mai Chan, Lois (School of Library and Information Science, University of Kentucky): Ensuring interoperability among subject vocabularies and knowledge organization schemes: a methodological analysis

Jonsson, Gunilla (The Royal Library, Stockholm, Sweden): The basis for a record in major cataloguing codes and the relation to FRBR

* У недостатку Упутства за библиографски опис електронских извора информација многи радови са Интернета и са компакт дискова који су све доступнији, у овој свесци часописа вероватно нису цитирани како би правила налагала. (Прим. ур.)

Taylor, Chris (Information Access and Delivery Services, The University of Queensland Library, Australia): Report on the successful AustLit: Australian Literature Gateway implementation of the FRBR and INDECS event models, and implications for other FRBR implementations

Byrum, John (Library of Congress, Washington D.C., USA): Challenges of providing bibliographic access to remote electronic resources in national bibliographies: Problems and solutions - an overview

Жабко, Елена: "Интернет проекти и библиографическая деятельность в России"

Diget Hansen, Randi (Danish Bibliographic Centre, Copenhagen, Denmark): A multifaceted strategy for a national bibliography on electronic resources

Degerstedt, Stina (The Royal Library, Stockholm, Sweden): Cataloguing and organising library workflows - new ways

Stoklasova, Bohdana; Suchankova, Alena; Svobodova, Jaroslava; Nova, Hana (National Library of the Czech Republic, Prague, Czech Republic): Collaboration and conflict between deposit libraries and publishers in the Czech Republic

"Functional Requirements for Bibliographic Records - Final Report", UBCIM Publications - New Series Vol 19, IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records, Approved by the Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing, September 1997.

Carmen.wp12: Cross concordances of classifications and thesauri.
<http://www.bibliothek.uniregensburg.de/projects/carmen12/index.html.en> (last accessed Feb. 5, 2002)

Hegna, Knut (University of Oslo Library) and Murtomaa, Eeva (Helsinki University Library): "Data mining MARC to find FRBR?"

HILT. (2000) HILT: High-Level Thesaurus Project Proposal. <http://hilt.cdlr.strath.ac.uk/AboutHILT/proposal.html>. (Last accessed Feb.5, 2002)